

A85/51

18 november 1985

DE ONDERGRONDSE POLITIEKE OPPOSITIE IN POLEN
II: KLEINERE GROEPERINGS

Nadat in een vorige FOCUS de twee grootste oppositionele groepen uit de Poolse ondergrond (SW en KOS) centraal stonden, wordt in dit rapport aandacht besteed aan de kleinere oppositie-groepen in de Poolse illegaliteit. Sommige van deze groepen presenteren zich als politieke partijen, terwijl andere beschouwd kunnen worden als associaties van activisten rondom een bepaald ondergronds tijdschrift. Uitgevers van illegale tijdschriften als "13 Grudnia" ('13 December') en "Ojczyzna" ('Vaderland'), worden in deze FOCUS niet besproken, omdat zij zich niet als een oppositionele groepering hebben geprofileerd, maar 'slechts' een bijdrage tot de kleurrijke verzameling van ondergrondse literatuur (Samizdat) in Polen hebben geleverd.

DE ONDERGRONDSE POLITIEKE OPPOSITIE IN POLEN
II: KLEINERE GROEPERINGEN

Wolnosc, Sprawiedliwosc, Niepodleglosc (WSN)

De oppositionele groep "Wolnosc, Sprawiedliwosc, Niepodleglosc" (WSN: 'Vrijheid, Gerechtigheid, Onafhankelijkheid'), die zichzelf 'een beweging' noemt, trad in augustus 1982 voor het eerst op de voorgrond met de publicatie van een beginselverklaring in 'KOS'.* Hierin werd gepleit voor de vorming van een ondergrondse staat, gebaseerd op democratisch gekozen, zelfbesturende en zelfregerende lichamen in fabrieken en op regionaal niveau. Er werd ook opgeroepen tot het opbouwen van een netwerk van WSN-groepen over het hele land en aangedrongen op het formuleren van een politiek programma. Dit werd gevolgd door de publicatie van een 'Politieke Verklaring' in mei 1983.

Blijkens deze 'Verklaring' hecht WSN grote waarde aan de verdediging van de individuele vrijheid. Een toekomstige, onafhankelijke Poolse staat zou een gedecentraliseerde parlementaire democratie moeten zijn, waarin veel ruimte wordt gegeven voor regionaal zelfbestuur en belangrijke besluiten genomen worden door middel van een referendum. Volgens het WSN is het huidige systeem niet van binnen uit te veranderen, en evenmin in staat zichzelf te hervormen. WSN streeft daarom naar een vereniging van alle oppositionele groeperingen zowel binnen als buiten Polen in de strijd tegen het totalitarisme. Een opstand van alle Oost- en Centraal-Europese landen zou uiteindelijk moeten leiden tot de val van het Sovjet-imperium.

WSN is voornamelijk actief in Warschau en telt waarschijnlijk slechts een klein aantal activisten. Van enige interne organisatorische structuur is tot op heden niets gebleken. Onregelmatig geeft het WSN de tijdschriften "Komentarz" ('Ons Commentaar') en "Idee" ('Ideeën') uit.

Niepodleglosc - LDPN

De groep die het ondergrondse tijdschrift "Niepodleglosc" ('Onafhankelijkheid') publiceert, is waarschijnlijk de meest radicale onder de ondergrondse politieke groeperingen in Polen. Zij ziet geen enkel heil in een geleidelijke benadering en een strijd voor beperkte rechten en vrijheden. De "Niepodleglosc"-groep oefende dan ook felle kritiek uit op Solidarnosc, toen deze na de afkondiging van de noodtoestand in december 1981 ocriep tot hervatting van de dialoog met de autoriteiten en reinstallatie van onafhankelijke vakbonden. Ieder compromis en elke vorm van samenwerking met het JARUZELSKI-regime wordt principieel verworpen. "Niepodleglosc" streeft naar de vorming van militante politieke groepen in de Poolse ondergrond, die het communistisch systeem met geweld omver moeten werpen.

Op 11 november 1984 richtte de "Niepodleglosc"-groep formeel de uiteraard illegale "Liberaal-Democratische Partij Niepodleglosc" (LDPN) op. Deze partij zou streven naar een grote mate van persoonlijke en nationale vrijheid, die alleen bereikt zou kunnen worden door de Poolse autoriteiten volkomen te isoleren van de samenleving. Ieder strijdmiddel, variërend van economische en

---

*'KOS' is het belangrijkste periodiek van het oppositionele "Komitet Oporu Spolecnego". Zie hierover FOCUS A85/50, DE ONDERGRONDSE POLITIEKE OPPOSITIE IN POLEN. I: SW en KOS, p. 4-5.

politieke stakingen tot demonstraties en ordeverstoringen, acht de LDPN geoorloofd om de 'zelfhandhaving' van het communistische systeem in Polen te voorkomen.

In het politieke programma van de LDPN* wordt ruime aandacht besteed aan de beschrijving van een toekomstig Polen. Daarbij wordt de vorming van een pluralistische, parlementaire democratie bepleit, gebaseerd op de principes van decentralisatie, regionale autonomie en individuele vrijheid, en met een niet-politieke rol voor leger, politie en justitie. In economisch opzicht adverteert de LDPN een vrije markt economie, gebaseerd op de negentiende-eeuwse 'laissez faire / laissez aller'- gedachte.

Op internationaal terrein zoekt de LDPN samenwerking met oppositie-bewegingen in andere communistische landen omdat de realisatie van een onafhankelijk Polen zou afhangen van de ontwikkelingen in andere delen van het Sovjet-blok. Daarbij staat de LDPN uiteindelijk niet alleen de ontbinding van dit blok voor ogen, maar ook van de USSR zelf. Alle daar levende volkeren zouden het recht op zelfbeschikking en onafhankelijkheid moeten krijgen.

De LDPN is vooral sterk vertegenwoordigd in Warschau, Krakau en Katowice. Omdat de kern van de "Niepodleglosc"-groep reeds in 1981 was gevormd kon de eerste aflevering van het gelijknamige tijdschrift (oplage inmiddels 3.000 - 5.000) al in januari 1982 verschijnen.

De radicale opstelling van het LDPN heeft de samenwerking met andere oppositionele groeperingen eerder gefrustreerd dan gestimuleerd. Vooral met het KOS** werd in het recente verleden fel gediscussieerd over ideologische en tactische uitgangspunten. Met SW*** sloot de Politieke Raad van de LDPN, het hoogste orgaan van de partij, in februari 1985 een accord, dat zou moeten leiden tot politieke en organisatorische samenwerking. Inmiddels is de LDPN tot de slotsom gekomen nog een lange strijd voor de boeg te hebben, die niet op eigen kracht gevoerd kan worden. De partij heeft daarom recentelijk plannen geformuleerd om te komen tot de vorming van een 'Ondergrondse Politieke Liga', waarin ook andere oppositionele politieke krachten vertegenwoordigd zouden moeten zijn. Of dit ook een verbetering van de relaties met de meer gematigde oppositionele groeperingen in Polen tot gevolg zal hebben, kan op dit moment nog niet beoordeeld worden.

Wyzwolenie

De politieke groepering "Wyzwolenie" ('Bevrijding') gaf de eerste aflevering van haar gelijknamige tijdschrift uit in januari 1984. Informatie over haar organisatorische structuur, ledenbestand en activiteiten houdt de groepering strikt geheim.

---

*Dit programma werd reeds opgesteld in augustus 1983 en gepubliceerd in april 1984, toen "Niepodleglosc" althans formeel nog als oppositionele groep en nog niet als politieke partij functioneerde.

**Zie over dit oppositionele comite: FOCUS A85/50 DE ONDERGRONDSE POLITIEKE OPPOSITIE IN POLEN. I: SW en KOS.

***Zie over deze groep eveneens FOCUS A85/50

Volgens Wyczwolenie is het communistisch systeem in Polen niet te hervormen en dienen de autoriteiten beschouwd te worden als een bezettende macht. Om de onafhankelijkheid van Polen te kunnen verwezenlijken zou aan twee voorwaarden voldaan moeten worden: verhoging van het 'sociale zelfbewustzijn' van de Poolse bevolking en ineenstorting van de communistische heerschappij in de USSR. 'Bevrijding' ("Wyczwolenie") zou het sleutelwoord zijn dat beide voorwaarden verbindt.

Om een en ander te bereiken dienen de communistische autoriteiten geïnfilteerd en van binnenuit verzwakt worden. De namen van 'collaborateurs' moeten volgens Wyczwolenie gepubliceerd worden, terwijl het uitoefenen van morele druk op personen die zich conformeren met de communistische regering noodzakelijk is om hun zienswijze te veranderen. Wyczwolenie heeft herhaaldelijk verklaard contacten te willen leggen met dissidenten en oppositionele groeperingen in andere socialistische landen, die allen recht zouden hebben op hun nationale onafhankelijkheid.

Het Polen dat Wyzwolenie voor ogen staat is een parlementaire democratie met een grote ruimte voor regionaal zelfbestuur. Het aantal politieke partijen en groeperingen zou echter beperkt moeten worden om het land regeerbaar te houden. Leger, politie en justitie dienen in het nieuwe bestel een onafhankelijke positie in te nemen.

Over de relaties van Wyzwolenie met andere politieke groeperingen in de Poolse ondergrond is weinig bekend door de sfeer van geheimhouding, waarmee zij haar activiteiten omgeeft. Bekend is slechts dat Wyzwolenie een voorstander is van vergaande samenwerking van de oppositionele groepen en partijen in Polen, die verenigd zouden moeten worden in een 'Onafhankelijk Politiek Vertegenwoordigend Lichaam'. Het tijdschrift 'Wyzwolenie' maakt niet duidelijk in welke mate hieraan daadwerkelijk gestalte is gegeven.

Polska Socialistyczna Patria Pracy (PSPP)

De "Polska Socialistyczna Partia Pracy" (PSPP: 'Poolse Socialistische Arbeiders' Partij') werd opgericht tijdens het eerste congres van Solidarnosc in september 1981. Geestelijke vader van de PSPP is Edmund BALUKA, die in de jaren 1970-1971 de stakingen op de scheepswerf van Szczecin leidde. Tegen deze achtergrond is het niet verwonderlijk dat de politieke eisen van het toenmalige stakingscomite (o.a. vakbondsvrijheid) overgenomen zijn in het programma van de PSPP, dat in het teken staat van de 'socialistische vernieuwing'* .

Szczecin is nog steeds het centrum van de activiteiten van de PSPP, die voornamelijk bestaan in het organiseren van discussiegroepen en het uitgeven van het "Biuletyn Informacyjny Polskiej Socialistycznej Partii Pracy" ('PSPP-Informatie Bulletin'). De PSPP is zich ervan bewust dat het socialisme als zodanig in Polen een slechte naam heeft en probeert daarin via haar publicaties verandering aan te brengen.

De PSPP onderhoudt contacten met ondergrondse uitgeverijen in Szczecin. Haar leider BALUKA was samen met andere oppositonen in Szczecin ook betrokken bij de oprichting van het "Szczecin Comite ter Verdediging van de Wet" naar

---

*Uit het programma valt niet af te leiden , wat hieronder verstaan dient te worden.

aanleiding van de moord op de vooraanstaande dissidente priester Jerzy POPIELUSZKO in de herfst van 1984.

Robotnik

De politieke groep "Robotnik" ('De Arbeider'), die sinds eind 1982 een tijdschrift met dezelfde naam uitgeeft, heeft zichzelf tot doel gesteld om een 'democratisch-socialistische' partij op te richten. Robotnik opereert voornamelijk vanuit Warschau en bestaat uit een groepje intellectuelen, dat pas na de afkondiging van de noodtoestand in Polen in december 1981 voor het eerst op de voorgrond trad.

Volgens Robotnik kan de onafhankelijkheid van Polen alleen verwezenlijkt worden door een hecht samenwerkende en strak georganiseerde oppositie. Deze zou de strijd aan moeten binden met de regerende elite en het heersende systeem, dat heet te berusten op geweld. Een belangrijke rol zou daarbij weggelegd zijn voor deels nog op te richten onafhankelijke politieke partijen, die moeten functioneren naast en niet in plaats van Solidarnosc.

Evenals de PSPP, is Robotnik zich ervan bewust dat het socialisme in Polen geen goede naam heeft. In haar tijdschrift tracht zij dan ook duidelijk te maken dat nog andere vormen van socialisme dan het Sovjet communisme mogelijk zijn. Bij voorkeur wordt daarbij verwezen naar de ideeën van de sociaaldemocratische partijen in West-Europa. Over haar visie op een toekomstig Polen heeft Robotnik tot op heden echter nog niets gepubliceerd.

Robotnik claimt een aanzienlijke aanhang te hebben onder de arbeiders in een groot aantal Warschause fabrieken. Het tijdschrift Robotnik heeft een oplage van 5.000 exemplaren en wordt behalve in Warschau ook in Silezie verspreid. Voor het drukken en distribueren van het periodiek wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten van de ondergrondse Solidarnosc, hetgeen op een bepaalde vorm van samenwerking wijst.

Konfederacja Polski Niepodległej (KPN)

De "Konfederacja Polski Niepodległej" (KPN: 'Confederatie voor een Onafhankelijk Polen') werd opgericht in september 1979 met als doel 'de dictatuur van de Poolse Verenigde Arbeiders Partij (de Poolse CP) met vreedzame middelen omver te werpen'. De KPN baseert haar tactiek op het constitutionele recht van de Poolse burgers om een politieke partij te vormen en op het feit dat alleen pogingen dat gewelddadige omverwerping van het heersende systeem in het bestaande Poolse recht strafbaar zijn. Ieder contact met het communistisch regime wordt gemeden, omdat dit een impliciete erkenning van de leidende rol van de PVAP zou zijn. De KPN hoopt met haar strategie de Poolse autoriteiten te verleiden tot overtreding van hun eigen wetten ter bestrijding van de oppositie, hetgeen een belangrijke politieke en morele overwinning zou zijn.

Geestelijke vader van de KPN is de journalist en historicus Leszek MOCZULSKI. In 1977 was hij mede-oprichter van de ROPCO ('Beweging voor de Verdediging van Burgerlijke Vrijheden en Mensenrechten'), die zou moeten gaan fungeren als alternatief voor het oppositionele KOR ('Comite voor Verdediging van de Arbeiders'). In februari 1979 startte MOCZULSKI de publicatie van de ondergrondse "Gazeta Polska" ('Pools Dagblad') waarin hij zijn beginselverklaring 'Revolutie zonder Revolutie' publiceerde. Acht maanden later verliet hij de ROPCO om de KPN op te richten.

Als oudste oppositionele partij ontwikkelde de KPN binnen korte tijd een organisatorische structuur met een Congres, een Politieke Raad, een Actie Coördinatie Commissie en een Arbitrage Commissie. Nog in 1979 werden regionale kantoren opgericht in Warschau, Lublin, Lodz, Krakau en Wroclaw. In de hoogtijdagen van Solidarnosc claimde de KPN een aanhang van 60.000 leden, hoewel volgens sommige bronnen de Confederatie toen niet meer dan 100 activisten telde.

Nog voor de afkondiging van de noodtoestand in december 1981 werd de KPN als politieke kracht van betekenis door de Poolse autoriteiten uitgeschakeld. De kopstukken van de partij (MOCZULSKI inclusief) werden reeds in 1980 gearresteerd. Dit heeft in belangrijke mate bijgedragen tot de betrekkelijke passiviteit van de KPN na december 1981. De oppositionele activiteiten van de partij bleven in feite beperkt tot het publiceren van drie tijdschriften onder de naam "Niepodleglosc" ('Onafhankelijkheid')* in Poznan, Krakau en Katowice. Een anoniem ondergronds leiderschap bleef in functie, maar slaagde er niet in de acties van de verschillende KPN-groepen te coördineren.

Nadat de gearresteerde KPN-leiders weer waren vrijgelaten onder de amnestieregeling van juli 1984 werden pogingen ondernomen om de partij nieuw leven in te blazen. KPN-leden waren betrokken bij de oprichting van een aantal mensenrechtencomites in de herfst van 1984.** In maart 1985 deed de Poolse veiligheidsdienst een inval tijdens een KPN vergadering, waarbij zeven prominente partijleden (ook MOCZULSKI) werden gearresteerd. De KPN verkeerde toen reeds in een nieuwe impasse omdat vier maanden eerder vier KPN-leiders zich hadden afgescheiden om een nieuwe oppositionele politieke partij*** op te richten.

Polska Partia Niepodleglosci (PPN)

De "Polska Partia Niepodleglosci" (PPN: 'Poolse Onafhankelijkheidspartij') werd opgericht in januari 1985 door vier ex-leiders van de KPN (Zygmunt GOLAWSKI, Tadeusz JANDZISZAK, Tadeusz STANSKI en Romuald SZEREMIETIEW). De PPN publiceert het tijdschrift "Polska Niepodlegla" ('Onafhankelijk Polen'; oplage 3.000). Volgens hierin gepubliceerde artikelen heeft de ervaring van de afkondiging van de noodtoestand en de onderdrukking van Solidarnosc bewezen, dat iedere hoop op nationale verzoening naïef is en dat de methoden die voor december 1981 door Solidarnosc werden gehanteerd niet effectief waren. De oppositie in Polen moet zich daarom niet toeleggen op de vergroting van de democratische speelruimte als resultaat van onderhandelingen met de autoriteiten, maar rechtstreeks streven naar onafhankelijkheid. Alleen langs deze weg zou een 'nieuw Polen' gevormd kunnen worden, dat in de visie van de PPN een democratische staat met een meerpartijensysteem en een sterke centrale regering moet zijn.

Over de organisatorische structuur en de aanhang van de PPN is, evenals over haar contacten met andere oppositionele groeperingen, vooralsnog vrijwel niets bekend.

---

*Niet identiek aan de LDPN-uitgave "Niepodleglosc", zie p. 3-4.

**Deze comites werden in het leven geroepen na de moord op de oppositionele priester Jerzy POPIELUSZKO, waarbij vier officieren van de Poolse veiligheidsdienst waren betrokken.

***Zie hierna PPN.

Kongres Solidarnosci Narodu (KSN)

De oprichtingsverklaring van het "Kongres Solidarnosci Narodu" (KSN: 'Congres van de Solidariteit van de Natie') werd gepubliceerd in het voorjaar van 1983 door een groep activisten uit Warschau, Krakau, Gdansk, Lodz en Poznan, die sinds februari 1983 betrokken waren bij de uitgave van het blad "Solidarnosc Narodu" ('Solidariteit van de Natie'). In de zes verklaringen die het Congres tot op heden het licht deed zien, wordt niet opgeroepen tot de vorming van een bepaalde organisatie of partij. Het KSN zou slechts moeten functioneren als een breed platform voor Polen in binnen- en buitenland bij hun strijd voor onafhankelijkheid, waarin geen plaats zou zijn voor enig onderscheid tussen 'links' en 'rechts'. In internationaal opzicht streeft het KSN naar de vorming van een confederatie van Centraaleuropese staten, waarbij zich behalve Polen en haar zuiderburen ook de Baltische staten, Wit-Rusland en de Oekraïne zouden moeten aansluiten.

Het Congres verwerpt iedere vorm van samenwerking met de Poolse autoriteiten en heeft herhaaldelijk een boycot van alle partij- en regeringsinitiatieven bepleit. Als strijdwijze verkiest het KSN het plegen van passief verzet en sabotage op kleine schaal boven massale demonstraties, die slechts tot zinloze arrestaties zouden leiden. Het KSN claimt de voortzetting te zijn van de "Kluby w Sluzbie Niepodleglosci" ('Clubs in Dienst van de Onafhankelijkheid'), die opgericht werden tijdens het eerste congres van Solidarnosc in september 1981. Deze clubs hadden destijds tot doel een programma voor de strijd voor soevereiniteit en vrije verkiezingen te formuleren.

Centrale figuur achter het KSN is Wojciech ZIEMBINSKI, een rivaal van KPN-voorman Leszek MOCZULSKI binnen de gelederen van de Poolse oppositie. ZIEMBINSKI richtte in februari 1979 het 'Comite voor Nationale Zelfbeschikking' (Poolse afkorting KPSN) op, dat de periodiek "Rzeczpospolita" ('Republiek') uitgaf en later opging in het KSN. ZIEMBINSKI werd in april 1982 gearresteerd maar later om gezondheidsredenen weer vrijgelaten. In het voorjaar van 1984 keerde hij na een langdurige medische behandeling in het Westen terug in Polen. Uit het feit dat Solidarnosc Narodu in de tussenliggende jaren regelmatig bleef verschijnen, mag afgeleid worden dat het KSN inmiddels over een meerhoofdige leiding beschikt.

Polityka Polska

Sinds de herfst van 1982 verschijnt in Polen het ondergrondse periodiek "Polityka Polska" ('Poolse Politiek'), dat de uitgevers beschouwen als een 'volwassen' voortzetting van "Bratniak", uitgegeven tussen 1977 en 1981 door de "Ruch Mlodej Polski" ('Jong Poolse Beweging') in Gdansk. De titel Polityka Polska is een directe referentie aan het boek "Poolse Politiek en de Wederopbouw van de Staat" van Roman DMOWSKI, leider van de Nationaal-Democratische Partij van Polen in het eerste kwart van deze eeuw.

Gelet op de inhoud van haar periodiek is de 'Polityka Polska'-groep de meest gematigde onder de Poolse oppositionele groeperingen. Het realisme dat doorgaans ten toon wordt gespreid brengt de groep op de rand van verzoening en compromis met de autoriteiten.

Overigens zien de gezamenlijke uitgevers van Polityka Polska zich niet als een organisatie, maar als een platform voor het ontwikkelen van politieke ideeën. In hun programma 'Tussen het Polen van Onze Dromen en het Polen van Onze mogelijkheden' worden de vorming van een door sommige andere oppositionele groepen gepropageerde 'onafhankelijke samenleving' of 'onafhankelijke staat'

niet mogelijk en ook niet wenselijk geacht. In plaats daarvan wordt opgeroepen tot de opbouw van een 'intern soevereine maatschappij', waaruit iedere invloed van de communistische partij geweerd zou moeten worden.

Einddoel van de Polytika Polska-groep blijft een onafhankelijke, liberale en democratische staat met een duidelijke beperking van de bevoegheden van de centrale regering. Dit doel zou echter niet op korte termijn bereikt kunnen worden omdat het Sovjetimperium niet uit zichzelf ineen zal storten, terwijl een opstand in Polen alleen tot een nieuwe nationale tragedie zou leiden.

In het verleden heeft de Polytika Polska-groep kritiek uitgeoefend op Solidarnosc omdat de onafhankelijke vakbond te veel binnen te korte tijd zou hebben willen bereiken. Momenteel verwerpt de groepering iedere oproep tot stakingen en demonstraties en ondersteunt zij de pogingen van Solidarnosc-leider Lech WALESA en de meer gematigde leden van de nu illegale vakbond om te komen tot een dialoog met de autoriteiten. De realistische opstelling van de Polytika Polska-groepering heeft haar echter niet alleen van de radicale oppositie-groepen, maar ook van de ondergrondse leiding van Solidarnosc (TKK) ver verwijderd.

Glos

Het "onafhankelijke, sociale en politieke tijdschrift Glos" ('De Stem') verscheen voor het eerst in september 1977 en werd gepubliceerd door een aantal vooraanstaande activisten (o.a. Antoni MACIEREWICZ, Piotr NAIMSKI, Ludwik DORN en Urszula DOROSZEWSKA) van KOR (Comite ter Verdediging van de Arbeiders). In mei 1983 publiceerde de Glos-groepering haar politieke programma, dat geheel gewijd was aan de presentatie van een oplossing voor de bestaande problemen in Polen.

Evenals de Polytika Polska-groep pretendeert de Glos-groep de situatie in Polen te analyseren vanuit een realistische optiek. De afkondiging van de noodtoestand op 13 december 1981 ziet de Glos-groep als het einde van de 'partijstaat' in Polen. De Poolse Verenigde Arbeiders Partij (PVAP) zou reeds duidelijk gedesintegreerd zijn in de Solidarnosc-periode toen haar leidende rol uitgedaagd werd door de onafhankelijke vakbond. Volgens de Glos-groep werd de Poolse CP met de afkondiging van de noodtoestand buitenspel gezet en als belangrijkste politieke kracht vervangen door het leger. Tegen deze achtergrond zou een accord tussen het leger enerzijds en de Poolse Katholieke Kerk en Solidarnosc anderzijds de aangewezen formule zijn om de huidige impasse te doorbreken.

Het idee van een drievoudige alliantie tussen leger, Solidarnosc en kerk is gebaseerd op de overtuiging dat er een fundamentele belangentegenstelling bestaat tussen de communistische partij en de strijdkrachten. Deze gedachte wordt niet gedeeld door andere oppositionele groeperingen. Overigens hebben de Glos-activisten zich evenals vele van hun medestrijders in de ondergrondse oppositie in het verleden steeds gemanifesteerd als uitgesproken tegenstanders van iedere poging om het huidige systeem te hervormen of om samen te werken met de autoriteiten.

Inmiddels lijkt de Glos-groepering haar drievoudige alliantie steeds meer als een 'Utopia' te beschouwen. Haar leden hebben zich bereid getoond om mee te werken aan de ook door andere oppositie-groepen gepropageerde opbouw van een 'ondergrondse samenleving', terwijl zij de open strijd van Lech WALESA voor het herstel van Solidarnosc als legale vakbond ondersteunen.

Partij van de Onafhankelijke Poolse Democratie (POPD)

Zeer recent werd bekend dat door leiders en militante activisten van de verboden vakbond Solidarnosc een ondergrondse oppositiepartij is opgericht. Deze 'Partij van de Onafhankelijke Poolse Democratie' zou zich blijkens haar beginselverklaring richten op 'de wederoprichting van een soeverein en onafhankelijk Polen', 'eerbiediging van de mensenrechten' en 'de voortzetting van de strijd tegen de Sovjetisering van het land'. Bron van inspiratie voor de nieuwe partij is generaal Jozef PILSUDSKI (1867-1935), die een grote rol speelde bij het herstel van de Poolse staat na de Eerste Wereldoorlog.

Lech WALESA, de leider van Solidarnosc, heeft verklaard achter de beginselen van de POPD te staan, maar wenst ook te blijven streven naar herleving van de onafhankelijke vakbond. Deze stellingname van WALESA kan een verschuiving teweeg brengen binnen de ondergrondse politieke oppositie in Polen. Vele Solidarnosc-sympathisanten, die tot voor kort lid waren van andere oppositionele groeperingen, zouden over kunnen gaan naar de POPD.

Slotbeschouwing

Alle in deze FOCUS behandelde oppositie-groepen (of -partijen) zijn illegaal en worden door de Poolse autoriteiten vervolgd. Waarschijnlijk zullen de groeperingen die zich zeer radicaal opstellen tegenover het JARUZELSKI-regime daarbij meer aandacht krijgen van de veiligheidsdiensten dan de meer gematigde groepen.

Of Poolse inlichtingenofficieren in het buitenland ook belangstelling tonen voor aldaar residerende leden van de hier besproken kleinere oppositie-groepen, kan dezerzijds noch bevestigd, noch ontkend worden. Bekend is slechts dat 'Niepodleglosc' vertegenwoordigers heeft in Zweden en Frankrijk, terwijl de KPN behalve in deze twee landen ook gerepresenteerd wordt in Noorwegen, de Verenigde Staten en Australië. De aanwezigheid in Nederland van Poolse bannelingen afkomstig uit de gelederen van de oppositie aan het thuisfront, zou kunnen worden afgeleid uit de inmiddels geconstateerde verspreiding van bepaalde ondergrondse tijdschriften hier te lande.